



Mars 2023

PLAN FOR FOREBYGGING AV OMSORGSSVIKT OG ATFERDSPROBLEMER



~~~~~  
SØNDRE LAND KOMMUNE

## DEL 1:

### REGIONAL STRATEGIPLAN

MÅL OG STRATEGIER I BARNEVERNREFORMEN

UTFORDRINGSBILDE

SATSINGSOMRÅDER

## DEL 2:

### KOMMUNENS PLAN

MÅL OG STRATEGIER

TVERRFAGLIG SAMARBEID

TILTAKSPYRAMIDEN

HÅNDLINGSFORLØP

Vedlegg: 2

## Innhold

|                                                                                               |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>INNLEDNING</b> .....                                                                       | 3  |
| <b>DEL 1:</b> .....                                                                           | 4  |
| <b>OVERORDNEDE MÅL OG STRATEGIER I BARNEVERNSREFORMEN</b> .....                               | 4  |
| <b>UTFORDRINGSBILDE</b> .....                                                                 | 6  |
| <b>REGIONENS ANBEFALTE SATSNINGSOMRÅDER</b> .....                                             | 7  |
| <b>DEL 2: KOMMUNENS PLAN</b> .....                                                            | 8  |
| <b>MÅL OG STRATEGIER FOR SØNDRE LAND KOMMUNE</b> .....                                        | 8  |
| <b>TVERRFAGLIG SAMARBEID OG FOREBYGGENDE TILTAK I SØNDRE LAND KOMMUNE</b> .....               | 9  |
| <b>1) NETTVERK FOR TIDLIG INNSATS OG FOREBYGGING</b> .....                                    | 10 |
| <b>2) TVERRFAGLIGE SAMARBEIDSARENAER</b> .....                                                | 11 |
| <b>Kontaktmøter</b> .....                                                                     | 11 |
| <b>Tverrfaglig drøftingsteam</b> .....                                                        | 11 |
| <b>SLT (samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak) og politiråd</b> ..... | 11 |
| <b>Interkommunalt barnevern</b> .....                                                         | 11 |
| <b>3) KOMPETANSEUTVIKLING</b> .....                                                           | 12 |
| <b>COS – Sircle of Security</b> .....                                                         | 12 |
| <b>ReKomp og DeKomp</b> .....                                                                 | 12 |
| <b>Kompetanseløftet</b> .....                                                                 | 12 |
| <b>4) TILTAK PÅ ULIKE NIVÅER - TILTAKSPYRAMIDEN</b> .....                                     | 13 |
| <b>5) HANDLINGSFORLØP</b> .....                                                               | 14 |
| <b>6) HELHETLIG INNSATSTRAPP</b> .....                                                        | 15 |
| <b>VEDLEGG 1: TILTAKSOVERSIKT</b> .....                                                       | 16 |
| <b>VEDLEGG 2: REGIONALT SAMARBEID</b> .....                                                   | 26 |
| <b>LITTERATUR</b> .....                                                                       | 28 |

## INNLEDNING

Barnevernloven § 3-1 gir kommunen ansvaret for generelle forebyggende tiltak rettet mot barn og unge, der kommunen skal «følge nøye med i de forhold barn lever under» og «finne tiltak som kan forebygge omsorgssvikt og adferdsproblemer» (Prop. 133 L, kap. 21). Kommunen skal ha en plan for det forebyggende arbeidet i tråd med §15-1 i den nye Loven om barnevern, som beskriver kommunens ansvar for å forebygge omsorgssvikt:

*«Kommunen skal fremme gode oppvekstvilkår gjennom tiltak for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsproblemer. Kommunen skal sørge for å samordne sitt tjenestetilbud til barn og familier. Kommunestyret selv skal vedta en plan for kommunens forebyggende arbeid etter første ledd. Planen skal beskrive hva som er målene for arbeidet, hvordan arbeidet skal organiseres og fordeles mellom etatene i kommunen, og hvordan etatene skal samarbeide» (Lov om barnevern § 15-1).*

Ivaretagelse av kommunens ansvar krever samarbeid på flere nivåer. Innbyggerne lever i stor grad på tvers av regionens grenser. Både faglig og økonomisk ser man i større og større grad behovet for samarbeid mellom kommunene for å gi kvalitativt gode tjenester. Planen er utarbeidet i et samarbeid mellom kommunene i Gjøvikregionen.

Planen er todelt, der del 1 tar for seg overordnede strategier, lovverk, retningslinjer og regionale planer, samt regionale strategier. Del 2 beskriver den enkelte kommunes konkrete handlingsplan.

Omsorgssvikt handler om manglende evne hos omsorgspersonene til å møte barnets basale fysiske, emosjonelle, psykiske og/eller medisinske behov (Helsedirektoratet, 2017). Atferdsproblemer kan være et symptom, eller uttrykk for mer alvorlige problemer, mens forebygging handler om å forhindre at uønskede ting skjer. For å kunne forebygge uønskede hendelser, trenger vi kunnskap om hva som utløser hendelsene, slik at vi kan gripe inn og endre kursen.

**Forebygging rettet mot barn og unge handler først og fremst om å legge til rette for et godt oppvekstmiljø for alle. Å sikre gode omsorgspersoner, gode barnehager og gode skoler er derfor de viktigste tiltakene for å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer.**

Forebygging kan gi store gevinster i arbeidet med alle barn og unge. Tidlig innsats som gir rett hjelp til rett tid har derfor høy prioritet i de kommunale tjenestene. Tidlig innsats betyr at vi skal sette i gang tiltak for barn/ungdom med en gang det er behov for det. Innsatsen skal være helsefremmende og forebyggende. Målet er at barn og ungdom skal bli sett i tidlig alder og tidlig i et risikoforløp. Det kan være forhold i hjemmet, skolefaglige utfordringer, egenskaper ved barnet/ungdommen eller miljøet i barnehagen/skolen eller fritida som skaper utfordringer.

## DEL 1:

### OVERORDNEDE MÅL OG STRATEGIER I BARNEVERNREFORMEN

#### Mål med barnevernsreformen

- Kommunene skal styrke arbeidet med tidlig innsats og forebygging
- Hjelpen skal bli bedre tilpasset barn og familiers behov
- Rettsikkerheten til barn og familier skal bli godt ivaretatt
- Ressursbruken og oppgaveløsningen i barnevernet skal bli mer effektiv

#### Større kommunalt ansvar for barnevernet

Forebyggende virksomhet og samarbeid er lovfestet, i større grad enn tidligere. Mange barn og unge har behov for tiltak og tjenester fra flere instanser og en sentral forutsetning for å lykkes med forebygging er et godt tverrfaglig og tverretattlig samarbeid. Barnevernsreformen gir altså kommunene et større ansvar for barnevernet, både faglig og økonomisk. Dette stiller krav til ledelse i barnevernet, til kommunens styring av barnevernet og til det samlede familiestøttende arbeidet.

#### Større oppmerksomhet rundt forebygging

Et av målene med reformen er at kommunene skal styrke arbeidet med tidlig innsats og forebygging i hele oppvekstsektoren. Tidlig innsats, med tiltak som er godt tilpasset barnas og familiens behov, er først og fremst en investering i innbyggernes velferd, men må også ses på som en investering som kan spare kommunen for mer inngripende og kostbare tiltak senere.

#### Økt faglig og økonomisk ansvar

Med barnevernsreformen får kommunene økt økonomisk ansvar for ordinære fosterhjem samt høyere egenandeler for statlige barnevernstiltak.

Kommunene får også et økt faglig ansvar, blant annet gjennom et helhetlig ansvar for oppfølging og veiledning av fosterhjem.

Endringene skal samlet sett gi et bedre barnevern, slik at flest mulig barn kan få tilpasset hjelp innenfor de ressursene barnevernet og kommunen til enhver tid disponerer. Endringene vil også gi kommunene sterkere insentiver til å jobbe forebyggende. Økt økonomisk ansvar vil bli kompensert gjennom en økning i rammetilskuddet.

#### Tydlig statlig andrelinjetjeneste

Barnevernsreformen bygger på at det fortsatt skal være en tydelig statlig andrelinjetjeneste. Gjennom oppgaveansvar på spesialisert nivå skal det statlige barnevernet utfylle det kommunale nivået i barnevernet.

## Strategier

### Innsatsområder og grunnpilarer i barnevernreformen

- barnas behov skal stå i sentrum
- tydelig ansvarsdeling mellom stat og kommune
- styrking av utdanning og kompetanse blant barnevernsansatte
- lokal forankring og styring.

Dette legger føringer for forebygging og tidlig innsats, helhetlig tjenestetilbud, samarbeid på tvers av sektorer, kommunal styring og samarbeid på tvers av kommuner.

### Forebygging og tidlig innsats

Forebygging og tidlig innsats vil kunne spare kommunene for mer inngripende og dyre tiltak som institusjonsplasser. Det vil imidlertid ta tid å få utnyttet det økonomiske handlingsrommet som kommunene får med økte overføringer i rammen. Flere ressurser er bundet opp i barn som i dag er plassert i fosterhjem eller institusjon. Selv om en omsorgsovertakelse i utgangspunktet skal være midlertidig, er det stor sannsynlighet for at for eksempel barn som nå er to år og plassert i fosterhjem, vil kunne bli boende i dette fosterhjemmet til de blir 19-20 år. I tillegg vil det også i fremtiden være barn, som til tross for forebyggende tiltak, må flytte i fosterhjem eller i institusjon for kortere eller lengre tid.

### Aktivt lokalpolitisk eierskap

Et aktivt politisk eierskap til barnevernet er viktig for å nå målet om et bedre barnevern. Kommunestyret må ha god kunnskap om tilstanden i barneverntjenesten for å kunne ta overordnet ansvar for at tjenesten har riktig kapasitet og kompetanse og yter forsvarlige tjenester. Kunnskap om tjenesten er også viktig for god samordning av kommunenes samlede tjenester til barn og unge. I den nye barnevernsloven blir det lagt til rette for at kommuneledelsen i større grad kan lede barneverntjenesten på lik linje med andre tjenester.

### Rapportering om tilstanden i barnevernstjenesten

Sommeren 2020 vedtok [Stortinget at kommunestyret minst en gang i året skal få en rapport om tilstanden i barneverntjenesten](#).

Tilstandsrapporteringen skal bidra til økt bevissthet i kommunene om hva som er godt barnevern. Statistikk og tallinformasjon bør inngå i rapporten. I tillegg bør rapporten inneholde informasjon om hva som ligger bak tallene, utfordringer i kommunen, og hvordan barnevernet og andre tjenester arbeider for å møte disse. Erfaringer fra blant annet KS' Barnevernløft og Fylkesmannens (Statsforvalterens) dialogmøter med kommunene har vist at når barnevernleder selv presenterer status for tjenesten og er tilgjengelig for spørsmål fra politikerne, bidrar dette til at politikerne får kunnskap og engasjement som legger til rette for politisk eierskap.

## UTFORDRINGSBILDE

### Regionen

Befolkningen ferdes på kryss og tvers i regionen, med bakgrunn i utdanningstilbud, arbeidsmarked, kultur- og fritidsaktiviteter. Lavt utdannings- og inntektsnivå, demografiske utfordringer og stor andel unge uføretrygdete preger regionen. I Innlandet fylke er andelen som bor i husholdninger med vedvarende lavinntekt høyere enn i landet som helhet, med mellom 11 og 18 prosent, mot landsgjennomsnittet på 10,2. Andelen som gjennomfører videregående opplæring er lavere enn i fylket (78 %) og landet (80 %) som helhet – i regionen varierer gjennomføringsprosenten fra 69-74.

Dette er faktorer som bidrar til levkårsutfordringer og setter store krav til innsatsen og kvaliteten i tjenestene som retter seg mot kommunens barn og unge. *Det samarbeidet regionalt om tiltak som skal møte flere av disse utfordringene. En oversikt over regionale tiltak finnes i vedlegg 2.*

Barnevernstjenesten skal, når barnet på grunn av forholdene i hjemmet eller av andre grunner har særlige behov for det, sørge for å sette i verk hjelpetiltak for barnet og familien, jf. barnevernsloven § 4-4. Alle tiltak som iverksettes skal ha som formål å bidra til positiv utvikling hos barnet eller i familien. Videre følger en oversikt over andel barn med barnevernstiltak i regionen.

### Prosentvis andel barn med barnevernstiltak i fht innbyggere 0-17 år

| KOMMUNE     | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 |
|-------------|------|------|------|------|
| Søndre Land | 5,6  | 5,7  | 4,8  | 5,4  |
| Gjøvik      | 5,0  | 4,6  | 4,6  | 4,5  |
| Nordre Land | 7,3  | 5,3  | 4,8  | 5,4  |

### Antall barn med hjelpetiltak

| KOMMUNE     | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 |
|-------------|------|------|------|------|
| Søndre Land | 23   | 20   | 28   | 23   |
| Nordre Land | 26   | 26   | 29   | 22   |
| Gjøvik      | 156  | 137  | 142  | 131  |

### Prosentvis andel barn med undersøkelser i fht antall innbyggere 0-17 år

| KOMMUNE     | 2019 | 2020 | 2021 |
|-------------|------|------|------|
| Søndre Land | 5    | 6,2  | 7,8  |
| Nordre Land | 5,1  | 4,4  | 4,6  |
| Gjøvik      | 6,3  | 5,3  | 5,6  |
| Fylket      |      | 5    | 5    |

## REGIONENS ANBEFALTE SATSNINGSOMRÅDER

### **Gode foreldre, barnehager og skoler er de viktigste forebyggende tiltakene vi har!**

En god barndom starter allerede i mors liv, og varer hele livet. Barn og unges oppvekstvilkår står sentralt for alle som bor i kommunen og for de som vurderer å flytte hit. Barnehagen er første frivillige trinn i et langt utdanningsløp og legger dermed det første grunnlaget for en livslang læring. Alle barn og unge i regionen må få mulighet til optimalt læringsutbytte ut fra sine egne forutsetninger i løpet av barnehage- og skoletida. Gode oppvekstvilkår kjennetegnes av et trygt og sikkert samfunn, omsorgsfulle og engasjerte foreldre, god kontakt mellom hjem og kommune, et godt og mangfoldig barnehage- og skoletilbud, muligheter for en sunn og aktiv livsstil, samt et bredt og godt kultur- og aktivitetstilbud. Regionen vil videreføre og styrke aktiv samhandling med frivillige, understøtte deres aktivitet og utvikle gode tjenester i egen regi.

Viktige fokusområder vil derfor være:

- tverrfaglig samarbeid, og derigjennom → tidlig innsats → hindre brudd i oppfølgingen → medvirkning
- et sammenhengende tjenestetilbud som skaper gode og trygge oppvekstvilkår
- kvalitet som bygger på forskningsbasert kunnskap om hva som faktisk gir en positiv effekt
- et godt oppvekstmiljø preget av utvikling og læring, på trygge arenaer
- et bredt og aktivt kulturtilbud
- aktiv samhandling med frivillige
- brukermedvirkning
- innbyggerinvolvering
- psykisk helse barn og unge

## DEL 2: KOMMUNENS PLAN

### MÅL OG STRATEGIER FOR SØNDRE LAND KOMMUNE

Hovedmålet er at **barn, unge og familier får rett hjelp til rett tid.**

Kommuneplanens samfunnsdel forplikter oss til å **satse på barn og unges vilkår for læring, mestring og mening**, og til å sørge for at **alle barn og unge skal ha mulighet til å realisere sitt personlige, sosiale og faglige potensial**. Videre sier planen følgende under kapittel 7: Oppvekst og utdanning:

*Barn og unge i Søndre Land kommune skal ha en trygg, sunn og utviklende oppvekst som gjør at alle får et godt voksenliv med deltakelse i samfunns- og arbeidsliv. [...] Barnehager og skoler skal utvikle inkluderende fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring for alle. Dette krever profesjonsfaglige fellesskap, der pedagoger, ledere og andre ansatte reflekterer over felles verdier, og vurderer og videreutvikler sin praksis. Kommunens hjelpetjenester for barn og unge har en viktig oppgave i å se den enkelte, ikke stykkevis og delt, men helt og sammenhengende i et tverrfaglig samarbeid. Ved å skape et godt grunnlag hos de yngste, er sjansen stor for at barne- og ungdomstiden blir meningsfull og inkluderende, samtidig som en blir aktiv deltaker i samfunns- og arbeidsliv som voksen.*

Dette innebærer forebyggende arbeid - tidlig og tverrfaglig innsats, og et «lag rundt barnet og familien». Det krever også systematisk arbeid med gode skole- og barnehagemiljø, jf. kommunens handlingsplaner for trygt og godt skole- og barnehagemiljø. I dette arbeidet er ungdomsrådet sentrale bidragsytere for å fremme barn og unges behov og ønsker.

Denne planen må også sees i sammenheng med nasjonale satsninger, eksempelvis Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis. Målet er at planen skal være et «levende» dokument, som bidrar til læring og utvikling i kommunens helhetlige innsats.

I Søndre Land kommune trådte en ny administrativ organisering i kraft fra 1. mars 2020. Bakgrunnen for opprettelsen av disse er som følgende:

*At vi måtte bli **bedre til å jobbe på tvers**, gikk igjen i så godt alt av evalueringer og i innspillsrunder i forkant [...]. Når innbyggerne trenger kommunale tjenester, bør de i utgangspunktet kunne forvente at **kommunen ser hele deres behov – og gir et helhetlig tilbud – uavhengig av den formelle interne ansvarsdelingen i kommunen. En tradisjonell hierarkisk organisering i avdelinger og kommunalområder vil da ofte ikke være tilstrekkelig. Som en del av den administrative organiseringen, ble det derfor etablert fem tverrfaglige nettverk.***

Denne organiseringen innbefatter **tverrfaglig nettverk for tidlig innsats og forebygging**, med et mandat som i stor grad svarer til ansvaret kommunene gis gjennom barnevernsreformen.



## TVERRFAGLIG SAMARBEID OG FOREBYGGENDE TILTAK I SØNDRE LAND KOMMUNE

Folkehelseprofilen til Søndre Land kommune, som igjen baseres på tall fra Ungdata-undersøkelsen, viser at vi i 2022 ligger under landsgjennomsnittet på gjennomføring av videregående utdanning eller høyere utdanning, vedvarende lavinntekt, barn av enslige forsørgere, mottakere av uførepensjon, mobbes på skolen (7.trinn), laveste mestringsnivå i lesing (5.trinn), troen på et lykkelig liv, fornøyd med lokalmiljøet, skjermtid over 4 timer og psykiske symptomer/lidelser (fhi.no). Søndre Land har en høyere andel barn i lavinntektsfamilier enn landsgjennomsnittet. Fattigdom i barnefamilier er et sammensatt problem, og arbeidet for å motvirke dette kan ikke overlates til en sektor alene. For å sikre at barn og unge i familier med lav inntekt får rett hjelp til rett tid er samarbeid på tvers av sektorer og tjenester nødvendig. Familier med sammensatte utfordringer har behov for støtte fra flere instanser, og det er viktig å sørge for at innsatsen ses i sammenheng, ut fra familiens behov (Bufdir, 2021).

For å lykkes må vi i kommunen ha **et godt ordinært tjenestetilbud som inkluderer bredt, slik at vi kan redusere behovet for særskilte tiltak og massiv innsats mot enkeltindivider**. Det vil likevel alltid være noen som har behov for tiltak utover basistjenestene, og i disse tilfellene er det viktig at tiltakene er målrettede og effektive. Frivilligheten i Søndre Land bidrar også i stor grad til både generelle og særskilte tiltak.

Kommunen har derfor utviklet forebyggende tiltak på ulike nivåer, og en felles struktur på det tverrfaglige arbeidet rettet mot barn, unge og deres familier.

Videre presenteres

- 1) **nettverket for tidlig innsats,**
- 2) **våre tverrfaglige samarbeidsarenaer,**
- 3) **en oversikt over kompetanseutvikling,**
- 4) **tiltak på ulike nivå**
- 5) **handlingsforløp, og**
- 6) **helhetlig innsatstrapp**

## 1) NETTVERK FOR TIDLIG INNSATS OG FOREBYGGING

Kommunen arbeider gjennom nettverk for tidlig innsats og forebygging med å styrke og utvikle tjenester innen tidlig innsats og forebygging.

Videre presenteres utdrag fra nettverkets mandat, som ligger til grunn for arbeidet:

*Tidlig innsats og forebygging lønner seg. Først og fremst handler det om å unngå unødvendige belastninger og å fremme god livskvalitet for den enkelte. En åpenbar tilleggseffekt er at det er samfunnsøkonomisk lønnsomt. En tredje, og ikke fullt så påaktet effekt, er at et lokalsamfunn som sikrer gode liv, er et lokalsamfunn som preges av energi og framtidstro.*

*Søndre Land kommune har som ambisjon å forsterke og forene innsatsen på tidlig innsats og forebygging. Nettverket har som sitt primære formål å tilrettelegge for dette. Både gjennom tiltak i nettverkets egen regi, og ved å initiere og støtte opp under tiltak i den ordinære linjeorganisasjonen. Nettverket skal kunne etablere samarbeid med instanser utenfor kommunen, herunder også frivilligheten.*

***Målgruppen for nettverket er barn og unge i alderen 0 – 25 år. Vordende foreldre er også i målgruppen.***

*Nettverket skal kunne iverksette tiltak av:*

- *Universell art (rettet mot alle)*
- *Selektiv art (rettet mot de som potensielt er utsatt)*
- *Indisert art (rettet mot de som er i ferd med å bli utsatt)*

Nettverket skal bidra til tidlig innsats, tverrfaglig samordning, og at oppgaver blir ivaretatt på en effektiv og kvalitetsmessig god måte.

## 2) TVERRFAGLIGE SAMARBEIDSARENAER

### Kontaktmøter

Kontaktmøter er etablert i alle skoler og barnehager. Dette er tverrfaglige samarbeidsmøter, der helsesykepleier, PP-tjeneste, pedagoger og skole/barnehageledelse deltar. I disse møtene drøftes aktuelle saker og samarbeider om opplæring og oppfølging av barn/elever.

### Tverrfaglig drøftingsteam

I Søndre Land kommune skal tverrfaglig drøftingsteam være et forbyggende tiltak for barn, unge og deres familier.

Tverrfaglig drøftingsteam kan også benyttes som en veilednings- og drøftingsarena for enkeltsaker og systemsaker, der teamet har som fremste oppgave å dyktiggjøre den ansatte i det videre arbeidet. Teamet består av fagpersoner fra ulike tjenesteområder, og har til sammen kunnskap og kompetanse som sikrer helhetlig drøfting og veiledning til det beste for barn, unge og familier. Teamet møtes hver andre uke, og en gang pr mnd er faste representanter for BUP og barnevernet deltakere i møtet. Således er dette møtet også arena for kommunens samarbeid med BUP.

### SLT (samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak) og politiråd

SLT er systematisk rus- og kriminalitetsforebyggende samarbeid mellom politi og kommune. SLT skal bidra til en forpliktende og god samordning av tiltak som virker kriminalitets- og rusforebyggende, og som reduserer utvikling av psykiske problemer og atferdsproblemer hos barn og unge. Dette innebærer tett samarbeid mellom de instanser som arbeider med og for ungdom, deriblant gjennom månedlige møter i SLT koordineringsgruppe.

Felles politiråd i regionen er etablert. Dette er en viktig arena for å drøfte felles utfordringer knyttet til rus og kriminalitet, samt se på hvordan disse kan møtes i fellesskap. Videre drøftes forebyggende tiltak på alle nivåer, med ulike perspektiver og fra ulike nivåer. Politiråd består av kommuneledelse, politisk ledelse, politikontakt og SLT-koordinator.

### Interkommunalt barnevern

Gjøvik og Land barnevern ble etablert sommeren 2018 og er et samarbeid mellom kommunene Gjøvik, Søndre- og Nordre Land. Tjenesten holder til på Gjøvik. Det er i 2021 igangsatt utviklingsarbeid for å bidra til tverrfaglig samarbeid på tvers av kommunene. Dette i samarbeid med veiledningskorps i regi av Bufdir. Samarbeidet skal utvikles på alle nivåer, og starter i første rekke på kommunalsjefnivå.

### 3) KOMPETANSEUTVIKLING

Felles opplæring gir felles forståelse og tverrfaglig samarbeid kjennetegnes ved arbeid mot felles mål. Det forutsetter en felles holdning til, og en integrasjon av, andre faggruppers grunnlag og kunnskap.

#### COS – Sircle of Security

Søndre Land kommune har over flere år arbeidet systematisk med relasjonskompetanse gjennom COS. COS skal danne grunnlag for ansattes holdninger og verdier ved å gi dem en felles plattform som skal ligge til grunn for arbeidet med barn, unge og familier. Tilnærmingen brukes også i foreldreveiledning, både individuelt og på foreldremøter. De barnehageansatte har gjennomført en grunnleggende COS kursrekke, mens et fordypningsprogram nå gjennomføres avdeling for avdeling.

#### ReKomp og DeKomp

Kvalitetsutvikling i barnehage og skole er et interkommunalt samarbeid for barnehagemyndighet og skoleeiere. Samarbeidet retter seg mot felles kompetanseutvikling, blant annet gjennom regional kompetanseutvikling i barnehage (Re-komp) og desentralisert kompetanseutvikling i skole (De-komp). Re-komp og De-komp er et samarbeid mellom kommunalt ledernivå i Nordre Land, Søndre Land, Østre- og Vestre Toten, Gjøvik, Innlandet fylkeskommune, fylkesmannen i Innlandet og Høgskolen i Innlandet, og er en sentral arena for erfaringsutveksling og kompetanseheving for ansatte på flere nivåer i barnehage, skole og PP-tjenesten.

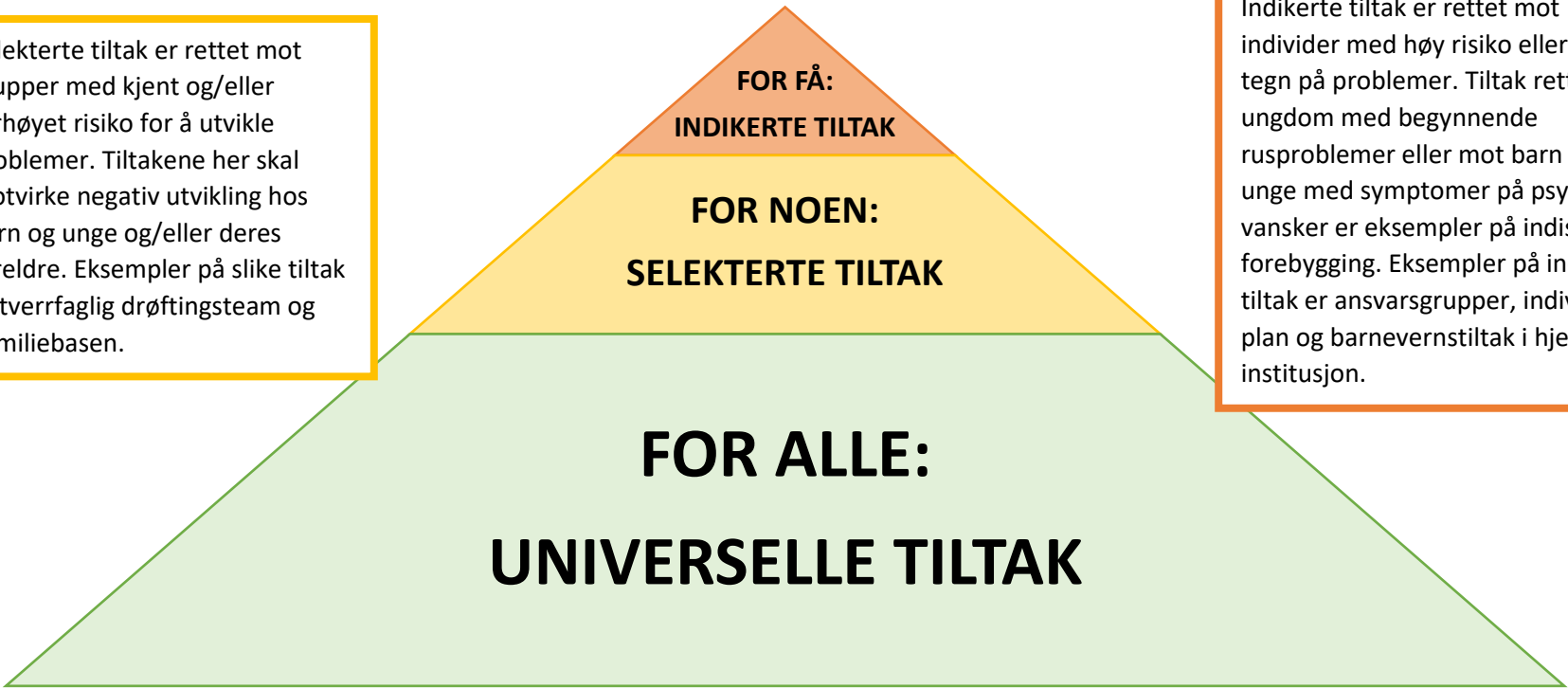
#### Kompetanseløftet

Kompetanseheving i PPT, barnehage og skole foregår blant annet i Kompetanseløftet, som er et samarbeid på regionalt nivå som sikrer økt kompetanse omkring høyfrekvent problematikk innenfor tjenestens fagområde.

## 4) TILTAK PÅ ULIKE NIVÅER - TILTAKSPYRAMIDEN

Søndre Land kommune skal ha en bred tiltaksvifte som treffer behovene til befolkningen. I tabellen under er tiltakene sortert og fargekodet, for å synliggjøre hierarkiet av tiltak i tråd med tiltakspyramiden. En slik liste vil være i kontinuerlig endring. Listen over tiltak er derfor ikke uttømmende, og kommunens tiltak for barn og unge skal være tilgjengelig på kommunens hjemmeside og oppdateres jevnlig. Et viktig ledd i det forebyggende arbeidet er å nå ut til innbyggerne med relevant og lett forståelig informasjon om kommunens tjenestetilbud.

Selekterte tiltak er rettet mot grupper med kjent og/eller forhøyet risiko for å utvikle problemer. Tiltakene her skal motvirke negativ utvikling hos barn og unge og/eller deres foreldre. Eksempler på slike tiltak er tverrfaglig drøftingsteam og Familiebasen.

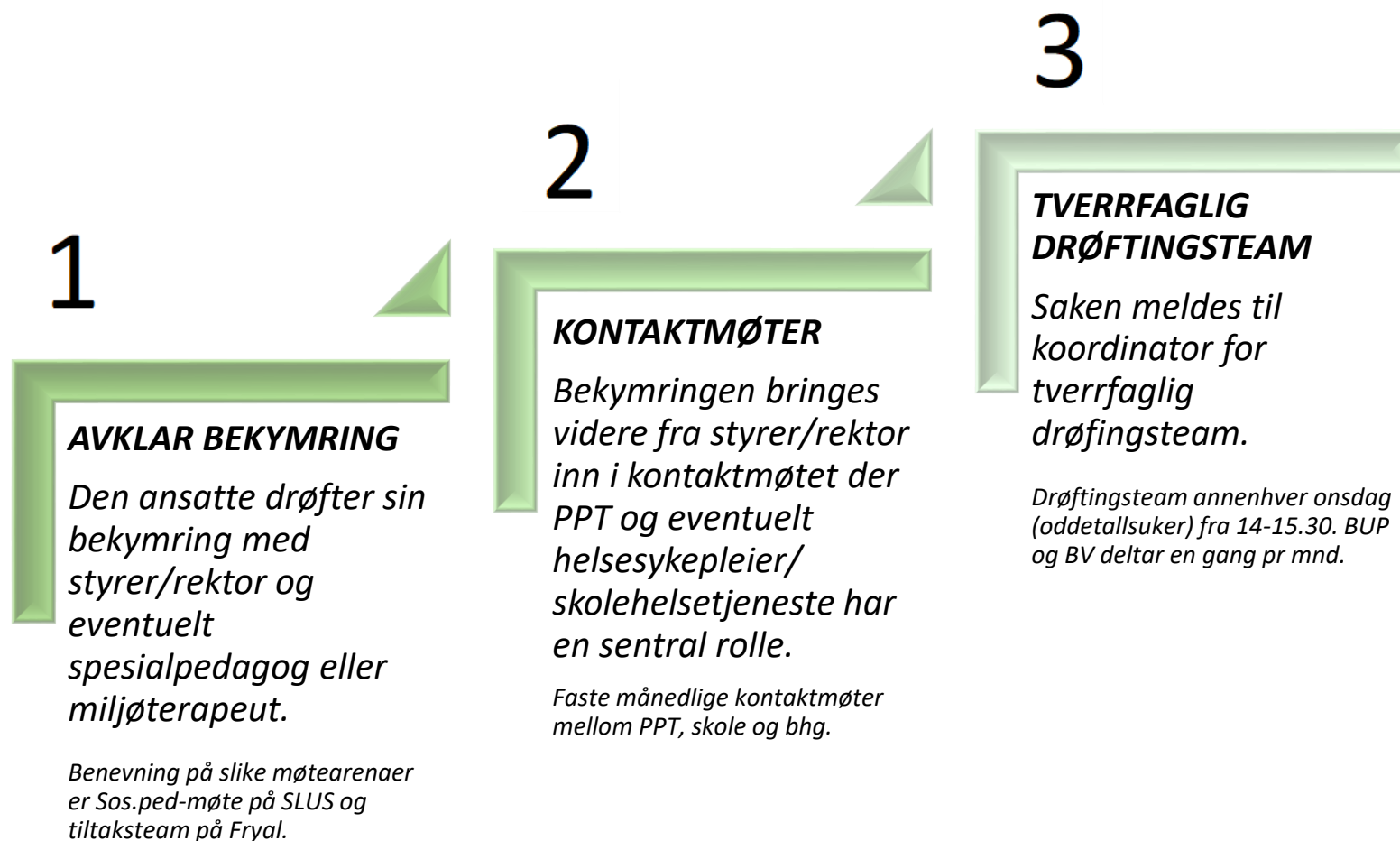


Indikerte tiltak er rettet mot individer med høy risiko eller klare tegn på problemer. Tiltak rettet mot ungdom med begynnende rusproblemer eller mot barn og unge med symptomer på psykiske vansker er eksempler på indisert forebygging. Eksempler på indikerte tiltak er ansvarsgrupper, individuell plan og barnevernstiltak i hjem eller institusjon.

Universelle rettet mot alle barn og unge og/eller deres foreldre uten at en har identifisert individer eller grupper med forhøyet risiko. Et grunnleggende godt helsestasjonstilbud, og kvalitativt gode barnehager og skoler er i utgangspunktet de viktigste forebyggende tiltakene vi har. Innenfor disse arenaene finnes en rekke universelle tiltak, som er nyttige for alle, men spesielt viktige for noen. Eksempler på slike tiltak er Trygg Oppvekst og Fysak.

## 5) HANDLINGSFORLØP

Alle som er i kontakt med barn og unge har et ansvar for å gjøre noe hvis de har en bekymring. Kommunen har som målsetting at det skal kunne ytes hjelp på et så tidlig tidspunkt som mulig dersom det oppstår en bekymring for et barn eller ungdom, og da er det viktig at de ansatte vet hva de skal gjøre. For å sikre dette skal de ansatte i Søndre Land kommune kjenne til og bruke følgende handlingsforløp fra en bekymring oppstår:



## 6) HELHETLIG INNSATSTRAPP

Det er stor variasjon i hva som virker forebyggende på omsorgssvikt og atferdsproblemer. Det er derfor avgjørende at kommunen har en bred og sammensatt tiltakspakke bygd på tverrfaglige innsatser. Det er også viktig at en til enhver tid vurderer hvor inngripende tiltak som er hensiktsmessig. I kommunen er det igangsatt et arbeid med å etablere en «helhetlig innsatstrapp» der trinnene indikerer inngripen i folks liv. Jo høyere opp i trappa, jo større kommunal inngripen.

Målet er å styre aktivitet og omfordele økonomi fra de høyeste trinnene i trappen til mer egenmestring og forebyggende tiltak på de nedre trinnene. Målet er dermed å bidra til at flest mulig kan nyttiggjøre seg av universelle tiltak (presentert i vedlegg 1). En helhetlig innsatstrapp skal også synliggjøre hvordan ulike avdelinger i kommunen må samhandle på de ulike «trappetrinnene», og bidra til harmonisering av tjenestetilbudet mellom tjenestestedene og tjenestene i trappa.

## VEDLEGG 1: TILTAKSOVERSIKT

| UNIVERSELLE TILTAK             | Beskrivelse                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Ansvar                                        | Status                |
|--------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------|
| <b>Svangerskapsomsorgen</b>    | Alle gravide i Søndre Land kommune og deres partnere tilbys oppfølging i svangerskapet av jordmor på helsestasjonen. Svangerskapsomsorgen har som mål å bidra til en helsefremmende livsstil og å redusere sykkelighet og barne- og mødredødelighet. Tjenesten kan bidra til å fremme helse og mestring, forebygge smittsomme sykdommer og avdekke svangerskapsrelaterte komplikasjoner (Helsedirektoratet, 2018).                      | Helsestasjonstjenester ved jordmortjenesten   | I gang                |
| <b>Svangerskapskurs</b>        | Jordmødrene og helsesykepleierne på helsestasjonen tilbyr i samarbeid med Familievernkontoret alle gravide i kommunen sammen med deres partnere deltagelse på svangerskapskurs. Formålet med kursene er at de vordende foreldrene skal være best mulig forberedt på fødsel og foreldrerollen. Samarbeidet med Familievernkontoret har økt fokuset på å styrke relasjonen mellom foreldrene og forebygge samlivsbrudd.                   | Helsestasjonstjenester og Familievernkontoret | I gang                |
| <b>EPDS</b>                    | Samtale omkring psykisk helse og kartlegging av depresjonssymptomer med gravide og barselkvinner ved hjelp av kartleggingsverktøyet Edinburgh Postnatal Depression Scale (EDPS) og tilbud om støttesamtaler i svangerskapsomsorgen og på helsestasjonen. Forskning viser at screening etter fødsel kombinert med tiltak sammenliknet med vanlig oppfølging uten screening gir færre kvinner med depressive symptomer ved 4 - 6 måneder. | Helsestasjonstjenester                        | 2023 – utvikle tiltak |
| <b>Helsestasjonsprogrammet</b> | Alle barn 0–5 år får tilbud om regelmessige konsultasjoner på helsestasjonen. Tilbudet i helsestasjonen følger et standardisert program med 14 konsultasjoner, inkludert et hjemmebesøk til nyfødte (helsestasjonsprogrammet). Målet med helsestasjonsprogrammet er at                                                                                                                                                                  | Helsestasjonstjenester                        | I gang                |



|                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                             |                       |
|-------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|-----------------------|
|                                                 | foreldre opplever mestring i foreldrerollen, å bidra til godt samspill mellom foreldre og barn, å fremme fysisk, psykisk og sosial utvikling hos sped- og småbarn, å forebygge, avverge og avdekke vold, overgrep og omsorgssvikt, å avdekke fysiske og psykiske utviklingsavvik tidlig, og å bidra til at barn får oppfølging og henvises videre ved behov. | Helsestasjonslege og barnefysioterapeut fra Helse og Omsorg |                       |
| <b>I trygge hender</b>                          | <i>I trygge hender</i> brukes på helsestasjonen for å forebygge, avdekke og avverge vold. I Søndre Land brukes materialet, en film med tilhørende refleksjonsspørsmål, på hjemmebesøket til alle familier med nyfødt barn.                                                                                                                                   | Helsesykepleier                                             | I gang                |
| <b>NBO</b>                                      | Newborn Behavior Observation (NBO) er en metode for å veilede nybakte foreldre, i barnets første tre måneder.<br><br>Målet i NBO er å øke foreldres sensitivitet overfor spedbarnets signaler og derigjennom fremme positivt samspill mellom foreldre og deres nyfødte.                                                                                      | Helsestasjonstjenester                                      | 2023 – utvikle tiltak |
| <b>Barnehage</b>                                | Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal ha en helsefremmende og en forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. (Barnehageloven §1 og §2).                                                       | Barnehage                                                   | I gang                |
| <b>Plan for et trygt og godt barnehagemiljø</b> | Barnehagene utarbeidet i 2022 en plan for et trygt og godt barnehagemiljø i. Planen er et verktøy for alle barnehager, kommunale og private, i arbeidet med å forebygge og forhindre krenkende ord og handlinger mot barnehagebarn. Planen viser hvordan barnehagene arbeider med det psykososiale miljøet i barnehagen, hvordan de ansatte                  | Barnehagene                                                 | I gang                |

|                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                |          |
|------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|----------|
|                                          | styrkes i arbeidet mot mobbing og hvilke rutiner barnehagen har i arbeidet med forebygging og avdekking av mobbing.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                |          |
| <b>Helsestasjonens barnehagekontakt</b>  | Tettere kontakt (bro) mellom helsestasjon og barnehage; forebyggende tiltak både for ansatte, foreldre og barn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Helsesykepleier<br>Barnehagene | I gang   |
| <b>Spesialpedagog i barnehagene</b>      | Kommunen har ansatt spesialpedagog i 100 % stilling i hver av de tre største barnehagene.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Barnehage                      | I gang   |
| <b>Overgangslærer</b>                    | Det arbeides med å styrke innsatsen i overgangen mellom barnehage og skole, gjennom å finne gode løsninger for bruk av en overgangslærer.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Barnehage og skole             | Påbegynt |
| <b>Begynneropplæring</b>                 | Det arbeides med en revidering av form og innhold i begynneropplæringen, for å sikre en god start for alle.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Skole                          | Påbegynt |
| <b>Skole</b>                             | Å sikre elevenes trivsel, utvikling og læringsmiljø er det viktigste målet for tjeneste skole. I overordnet del av læreplanen (LK20) står det: Skolen skal legge til rette for læring for alle elever og stimulere den enkeltes motivasjon, lærelyst og tro på egen mestring. Søndre Lands skoler jobber aktivt når det gjelder å legge til rette for et trygt og godt skolemiljø for alle elever.                                                               | Skole                          | I gang   |
| <b>Plan for trygt og godt skolemiljø</b> | Skolene har utarbeidet en plan for et trygt og godt skolemiljø. Planen er et verktøy for alle skoler i arbeidet med å forebygge og forhindre krenkende ord og handlinger. Planen viser hvordan skolene arbeider systematisk med det psykososiale miljøet, hvordan de ansatte styrkes i arbeidet mot mobbing og hvilke rutiner skolen har i arbeidet med å forebygge mobbing, følge med og fange opp, gripe direkte inn, kartlegge, sette inn tiltak og evaluere. | Skole                          | I gang   |

|                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                              |        |
|-------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|--------|
| <b>Miljøterapeut og psykososial rådgiver</b>    | Miljøterapeut og psykososial rådgiver arbeider med skolemiljø og følger opp tiltak mot enkeltindivider og grupper. Det jobbes med å utvide tilbudet, spesielt på barnetrinnet som i dag har lavest ressurs.                                                                                                                                                                                                                                                                | Skole                        | I gang |
| <b>Leseveiledning og klasselesekurs i skole</b> | Søndre Land kommune har egne leseveiledere. Kommunen har etterutdannet en språk- og leseveileder i hver skole som sammen med ansatte har et særskilt ansvar for språk og lesing.                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Skole                        | I gang |
| <b>Trygg Oppvekst</b>                           | Trygg Oppvekst er et livsmestringsprogram med et forebyggende perspektiv for barn og ungdom. Gjennom gruppesamtaler med voksne prosessledere snakker man seg gjennom forskjellige temaer som opptar barn og ungdom. Målet er å skape mestring, sette rammer for normalitet og lære seg å stå trygt i seg selv. SLUS og noen trinn i barneskolen gjennomfører Trygg Oppvekst-grupper.                                                                                       | Skole<br>Skolehelsetjenesten | I gang |
| <b>FYSAK</b>                                    | FYSAK gjennomføres i skolen og er et tiltak for å øke fysisk aktivitet og skoletrivsel.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Skole                        | I gang |
| <b>Foreldresamarbeid</b>                        | Barnehagene og skolene gjennomfører foreldremøter hvor et av målene er å informere/veilede foreldrene i aktuelle temaer. Ulike faggrupper bidrar i foreldremøtene. Det gjennomføres også foreldresamtaler gjennom hele opplæringsløpet. Det jobbes med å videreutvikle former for foreldresamarbeid.                                                                                                                                                                       | Barnehage<br>Skole           | I gang |
| <b>Skolehelsetjenesten</b>                      | Skolehelsetjenesten skal blant annet forebygge, avdekke og avverge vold, overgrep og omsorgssvikt. Skolehelsetjenesten gjennomfører skolestartundersøkelse av alle førsteklassinger sammen med deres foresatte. Vold, overgrep og omsorgssvikt skal tematiseres i konsultasjonen. Alle 8.trinnselever tilbys helsesamtale. Helsesamtalen skal blant annet ha som mål å forebygge, avverge og avdekke vold, overgrep og omsorgssvikt gjennom å gi ungdommene informasjon om | Skolehelsetjenesten          | I gang |

|                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                        |        |
|------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|--------|
|                                                            | hva vold, overgrep og omsorgssvikt er og å spørre alle ungdommer om de har opplevd vold eller overgrep, eller om de selv har utøvd vold (Helsedirektoratet, 2017).                                                                                                                                                                                    |                        |        |
| <b>PPT i det ordinære tilbudet i barnehage og skole</b>    | PPT skal være tett på barnehager og skoler for å bidra til bedre kvalitet både på det ordinære og det spesialpedagogiske tilbudet. PPT skal bidra til å i større grad forebygge og tilpasse tilbudene til mangfoldet i barne- og elevgruppa. PPT har opprettet kontaktpersoner for PP/Logoped i alle skoler og barnehager, både private og kommunale. | PPT                    | I gang |
| <b>Ungdomsklubben SLUKET</b>                               | Åpne arrangementer og klubbkvelder på Ungdommens hus, mandag onsdag og fredag. Sammen med ungdomsklubbens eget styre og de ansatte er det hele tiden fokus på å utvikle innholdet i klubbtilbudet.                                                                                                                                                    | Kultur                 | I gang |
| <b>Foreldreveiledning</b>                                  | Foreldreveiledning i grupper etter COS-P-programmet.                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Helsestasjonstjenester | I gang |
| <b>COS-P-kurs</b>                                          | Foreldreveiledningsprogrammene planlegges å skulle nå ut til langt flere foreldre enn i dag – med mål om at kurs tilbys til alle foreldre.                                                                                                                                                                                                            | Skole/barnehage        |        |
| <b>COS kompetanseheving for barnehage- og skoleansatte</b> | Alle ansatte i skole og barnehage har gjennomgått et COS kompetansehevingsprogram. Dette videreføres gjennom COS fordypning avdeling for avdeling.                                                                                                                                                                                                    |                        |        |

| SELKTERTE TILTAK                                                     | Beskrivelse                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Ansvar                                                  | Status |
|----------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|--------|
| <b>Tverrfaglig drøftingsteam</b>                                     | Tverrfaglig drøftingsteam er et lavterskeltilbud for ansatte i tjenester som jobber med barn og unge og til familier med barn og ungdom i alderen 0-18 år. Teamet består ulike fagpersoner som kan gi råd og veiledning, for eksempel med utfordringer om samspill, grensesetting og det å være foreldre. De kan også gi veiledning i vanskelige livssituasjoner og bidra til at familier får kontakt med andre aktuelle tjenester. Foreldre kan selv ta kontakt for hjelp og det er ikke ventelister. BUP og BV deltar med faste representanter i teamet. | Tverrfaglig drøftingsteam<br><br>Barnevernet<br><br>BUP | I gang |
| <b>Flyt</b>                                                          | Flyt er et fritidstilbud til alle kommunens 10.trinnselever. Flyt har som målsetting at ungdommene skal bli trygge på egne styrker og egne valg inn mot videregående opplæring, samt at de skal fullføre videregående.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Kultur<br><br>Flyt-lederne                              | I gang |
| <b>SLT</b>                                                           | Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak.<br><br>SLT skal bidra til en forpliktende og god samordning av tiltak som virker kriminalitets- og rusforebyggende, og som reduserer utvikling av psykiske problemer og atferdsproblemer hos barn og unge.                                                                                                                                                                                                                                                                                  | SLT-koordinator<br><br>Politikontakt                    | I gang |
| <b>Oppfølging av barn og unge i skolealder med psykisk strev</b>     | Å oppdage barn og unge som strever er et felles ansvar for alle ansatte som jobber med barn og unge. Skolehelsetjenesten (helsesykepleiere) skal støtte barn og ungdommer med psykiske plager ved å tilby oppfølgende samtaler individuelt eller i grupper, og henvise til andre tjenester dersom oppfølgende samtaler og/eller tiltak i skolehelsetjenesten ikke er tilstrekkelige.                                                                                                                                                                       | Helsestasjonstjenester<br><br>Skole<br><br>PPT          | I gang |
| <b>Kartlegging av barn med faglige og/eller sosiale utfordringer</b> | PPT skal foreta sakkyndige vurderinger der barnehageloven og opplæringsloven krever det: Utrede forutsetninger for og utbytte av å                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | PPT<br><br>Barnehage                                    | I gang |

|                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                            |        |
|--------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|--------|
|                                      | delta i det ordinære tilbudet og anbefale tilrettelegging for et forsvarlig tilbud.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Skole                                                                                      |        |
| <b>Helsestasjon for ungdom (HFU)</b> | HFU skal være spesielt oppmerksomme på ungdom som har indikasjoner på utfordringer relatert til psykisk helse, seksuell helse, rus og voldsproblematikk, eller kan være utsatt for vold, overgrep og omsorgssvikt, og skal tilby oppfølgende samtaler til disse ved behov. HFU skal henvise til og eventuelt bistå ungdommen i å ta kontakt med aktuelle tjenester og tilbud. Det jobbes for å utvide tilbudet, som pr i dag har åpningstid hver onsdag fra 15-17, og dermed gjøre det mer tilgjengelig også for vgs-elever. | Helsestasjonstjenester                                                                     | I gang |
| <b>Ungdoms-LOS</b>                   | Ungdomslosen skal støtte barn og unge (og deres familier) i overganger i opplæringsløpet. Losen konsentrerer seg spesielt om overgangen fra barneskole til ungdomsskole og ungdomsskole til videregående opplæring. Losen bidrar også i samtalegrupper (Trygg Oppvekst) i 7. trinn.                                                                                                                                                                                                                                          | Skole<br>BUFdir.                                                                           |        |
| <b>Familiebasen</b>                  | Familiebasen er et av kommunens tiltak i satsingen på å forebygge. Tiltaket skal bidra til at barn og deres familier skal få hjelp på tidligst mulig tidspunkt i barnets liv. Både gravide og småbarnsforeldre kan få oppfølging på Familiebasen, ved hjelp av COS i praktisk veiledning. Familiebasen er utformet som et pedagogisk tilbud til barna og en opplærings- og mestringsarena for foreldrene.                                                                                                                    | Helsestasjonstjenester<br>PPT + spes.ped<br>NAV<br>Barnehage<br>Hjemveileder<br>Fysio/ergo | I gang |

|                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                 |                    |
|---------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------------------|
| <b>Veiledning med psykolog</b>        | Kommunepsykologen har regelmessige veiledninger med ansatte som jobber med barn og unge som har eller står i fare for å utvikle psykiske problemer eller rusutfordringer.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Kommunepsykolog | I gang             |
| <b>Støtte og avlastning i hjemmet</b> | Søndre Land kommune ønsker at alle småbarnsfamilier som er i en sårbar fase, skal få den støtten de trenger for å gi barna trygge og gode oppvekstvilkår. For mange familier kan det da være behov for noe mer enn informasjon og veiledning. I kritiske perioder i livet kan dette være forebyggende og forhindre mer inngripende tiltak senere, som for eksempel tiltak i barnevernet. Et slikt lavterskeltilbud for sårbare familier er det mulig å få til ved et tett samarbeid mellom kommunen og frivillige, som for eksempel i Home Start. | Barn og Familie | Planlagt regionalt |

| INDIKERTE TILTAK         | Beskrivelse                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Ansvar                   | Status |
|--------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|--------|
| <b>Ansvarsgrupper</b>    | Ansvarsgruppe er en gruppe på kommunalt nivå som tillegges ansvar for planlegging av tjenester og oppfølging av den enkelte person. Bruk av ansvarsgruppe er ikke lovpålagt, men en god arbeidsform som anbefales for å belyse helheten, koordinere samarbeid og gi koordinerte tjenester. Hensikten med å opprette en ansvarsgruppe er å koordinere det tverrfaglige samarbeidet for personer med mange tjenester - sikre brukermedvirkning, riktige tjenester, ansvarsfordeling og relevant informasjonsflyt. | Alle kommunale tjenester | I gang |
| <b>Fastlegetjenesten</b> | Ved mistanke om at et barn eller ungdom er utsatt for vold, overgrep eller omsorgssvikt, har fastlegen plikt til å iverksette sikringstiltak. Fastlegen må også vurdere om det er behov for henvisning til psykisk helsetjeneste i kommunen eller BUP. Dersom vurdering allerede er                                                                                                                                                                                                                             | Fastlegetjenesten        | I gang |

|                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                            |        |
|-------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|--------|
|                                                       | gjort av andre instanser i kommunen, skal de informere fastlegen om dette.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                            |        |
| <b>Familiebasen</b>                                   | Familiebasen er et av kommunens tiltak i satsingen på å forebygge. Tiltaket skal bidra til at barn og deres familier skal få hjelp på tidligst mulig tidspunkt i barnets liv. Både gravide og småbarnsforeldre kan få oppfølging på Familiebasen, ved hjelp av COS i praktisk veiledning. Familiebasen er utformet som et pedagogisk tilbud til barna og en opplærings- og mestringsarena for foreldrene.                                                                                                                                                                                 | Helsestasjonstjenester<br>PPT + spes.ped<br>NAV<br>Barnehage<br>Hjemveileder<br>Fysio/ergo | I gang |
| <b>EPDS - Støttesamtaler eller henvisning videre</b>  | Dersom jordmor eller helsesykepleier avdekker en score på EPDS som indikerer depressive symptomer hos den gravide eller hos en nybakt mor, skal jordmor/helsesykepleier følge opp med støttesamtaler. Ved behov, og dersom den gravide samtykker, kan jordmor/helsesykepleier initiere samarbeid med Tverrfaglig Familieteam (TFT). TFT kan være med å drøfte videre tiltak, og/eller tilby støttesamtaler med den gravide. Ved høy depresjonsscore eller andre moderate til alvorlige psykiske utfordringer skal den gravide henvises videre til fastlege eller spesialisthelsetjeneste. | Helsestasjonstjenesten                                                                     | I gang |
| <b>Barne- og familiekoordinator, individuell plan</b> | Alle som har behov for langvarige og koordinerte helse- og omsorgstjenester, har rett til å få utarbeidet en individuell plan.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Barne- og familiekoordinator                                                               | 2023   |
| <b>Tiltak i barnevernet</b>                           | Målgruppen til barneverntjenesten som nå spisses mot kjernebarnevern og de aller mest sårbare familiene krever særlig kompetanse og spesialiserte tiltak inn mot målgruppen. Mulighet for å tilpasse tiltakene ut fra familiens behov for kompetanse og tett                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Barnevernstjenesten                                                                        | I gang |



|              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                   |        |
|--------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|--------|
|              | <p>oppfølging er et viktig element i dette, for at man skal nå målet om at færre barn må flyttes ut av hjemmet. Når barn må flyttes ut av hjemmet for perioder er det også særlig viktig å kunne gi bistand til familien som kan bidra til gjenforening innen kort tid. Her vil også oppfølging og veiledning av de midlertidige hjemmene/fosterhjemmene være viktig for å sikre godt samarbeid, god oppfølging og unngå brudd.</p> |                                   |        |
| <b>DRIVE</b> | <p>DRIVE er et forebyggende konsept for ungdom i alderen 12 – 25 år. Gjennom programmet styrkes tilhørighet, mestringsfølelse og mulighet til å bli den beste versjonen av seg selv.</p> <p>DRIVE jobber målrettet med å styrke beskyttelsesfaktorer hos utvalgte små grupper og enkeltpersoner som har det vanskelig.</p>                                                                                                          | <p>Kultur</p> <p>DRIVE-ledere</p> | I gang |

## VEDLEGG 2: REGIONALT SAMARBEID

**Gjøvik og Land barnevern** ble etablert sommeren 2018 og er et samarbeid mellom kommunene Gjøvik, Søndre- og Nordre Land. Tjenesten holder til på Gjøvik, med kontorer tilgjengelig i de to andre kommunene. Det er i 2021 igangsatt utviklingsarbeid for å bidra til tverrfaglig samarbeid på tvers av kommunene.

**Fødeavdelingene** ved Sykehuset Innlandet er viktige samarbeidspartnere for å forebygge omsorgssvikt allerede i svangerskap og barselomsorg. Jordmortjenesten i kommunen og fødeavdelingene bør med kvinnens samtykke dele relevant informasjon for å sikre det nyfødte barnet en trygg start.

Samarbeidet med **BUP** har blitt styrket i 2022, og i skrivende stund utarbeides en samarbeidsavtale med BUP, barnevernstjenesten og Søndre Land kommune som skal sikre forpliktende samarbeid og gode overganger mellom kommunen og BUP i enkeltsaker. BUP deltar i kommunens tverrfaglige drøftingsteam. Økt kompetanse og forståelse omkring hverandres roller, oppgaver og ansvar, samt tverrfaglig samarbeid i både enkelt- og systemsaker er målet med samarbeidet.

**Krisesenteret** er en viktig samarbeidspart, spesielt i enkeltsaker. Det er et potensiale i å utnytte senterets kompetanse inn i kommunalt utviklingsarbeid i større grad. Gjøvik skal etablere forpliktende samarbeidsavtale for med krisesenteret for å sikre kompetansedeling, samarbeid på system og best mulig oppfølging i enkeltsaker.

**Nok.Gjøvik** er et hjelpetilbud til utsatte for seksuelle overgrep og for pårørende. Ansatte ved senteret gjennomfører også veiledning til lærere, helsepersonell og øvrige fagpersoner i spørsmål som omhandler incest og seksuelle overgrep. Nok.Gjøvik tilbyr gruppeopplegg for barneskolene i Gjøvik og blant annet jordmødrene samarbeider med dem i enkeltsaker.

**Fontenehuset** er for unge fra 16 år og oppover. De er et supplement til tjenester mot mennesker med psykisk helseutfordringer, med mål om å skape felleskap og mestringsopplevelser. Tilbudet er lavterskel, frivillig og gratis. Det er delfinansiert av kommunen, og de samarbeider tett med NAV og enkelte tjenester i kommunen, som rus og psykisk helse.

**Konfliktrådet** har et spesielt ansvar for unge i konflikt med loven, og gjennomfører de strafferettslige reaksjonene mekling i konfliktråd, oppfølging i konfliktråd, ungdomsoppfølging og ungdomsstraff. I samfunnsoppdraget inngår i tillegg en bredere kriminalitetsforebyggende rolle gjennom bidrag til

kunnskapsbasert kriminalitetsforebygging, både nasjonalt og lokalt. Konfliktrådet forvalter SLT-modellen, og sitter i SLT koordinerende enhet i Gjøvik kommune.

Alle som opplever vansker, konflikter eller kriser i familien kan få tilbud om behandling og rådgivning fra familievernet. **Familievernkontoret** på Gjøvik samarbeider med helsestasjonstjenesten om svangerskapskurs, for å forebygge problemer i parforholdet. Alle som jobber med barn, unge og familier i Gjøvik bør vite om Familievernkontoret og hjelpe familier til å ta kontakt der dersom foreldre trenger hjelp til å samarbeide bedre.

**Habiliteringstjenesten** på Lillehammer tilbyr hjelp til mennesker med medfødte eller tidlig ervervede funksjonshemninger som trenger systematisk, samordnet og tverrfaglig oppfølging over tid. Kommunen samarbeider med habiliteringstjenesten om denne oppfølgingen.

**Tannhelsetjenesten** er i kontakt med alle barn og unge, ofte i relasjon med foresatte. Tannlegekontoret er en arena hvor undring og bekymring vil oppstå og det er av stor betydning at tjenesten samarbeider med kommunen for å komme tidlig inn med rett hjelp. Helsestasjonstjenesten i Gjøvik har samarbeidsavtale med tannhelsetjenesten.

**Felles regionalt politiråd** er en viktig arena for å drøfte felles utfordringer knyttet til rus og kriminalitet, samt se på hvordan disse kan møtes i fellesskap. Videre drøftes forebyggende tiltak på alle nivåer, med ulike perspektiver og fra ulike nivåer. Politiråd består av kommuneledelse, politisk ledelse, politikontakt og SLT-koordinator.

\*Listen blir løpende oppdatert.

## LITTERATUR

Buudir (2021). Fattigdom - veileder for tverrsektorielt arbeid for barn som lever i fattigdom. Hentet 20.05.22 fra <https://www.buudir.no/Familie/Fattigdom/>

Folkehelseinstituttet (2022). Folkehelseprofiler. <https://www.fhi.no/hn/folkehelse/folkehelseprofil/>

Helsedirektoratet (2017). Nasjonal faglig retningslinje for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom [nettdokument]. Oslo: Helsedirektoratet (sist faglig oppdatert 10. juni 2022, lest 27. september 2022). Tilgjengelig fra <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/helsestasjons-og-skolehelsetjenesten>

Helsedirektoratet (2018). Nasjonal faglig retningslinje for svangerskapsomsorgen [nettdokument]. Oslo: Helsedirektoratet (sist faglig oppdatert 16. mars 2022, lest 18. oktober 2022). Tilgjengelig fra <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/svangerskapsomsorgen>

Helsedirektoratet (2022). Veileder om samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier [nettdokument]. Oslo: Helsedirektoratet (sist faglig oppdatert 15. september 2022, lest 18. oktober 2022). Tilgjengelig fra <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/samarbeid-om-tjenester-til-barn-unge-og-deres-familier>

Lov om barnevern (barnevernsloven). Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/lov/1992-07-17-100/§4-4>

Lov om barnehager (barnehageloven) (2005). Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Regjeringen: Prop. 133 L (2020–2021). Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven. Kapittel 21.1 Kommunens ansvar for å forebygge omsorgssvikt. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-133-l-20202021/id2842271/?ch=21>

Regjeringen: Rundskriv Q-16/2013. Forebyggende innsats for barn og unge. Tilgjengelig fra: [https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/rundskriv\\_q16\\_2013.pdf#:~:text=Universell%20forebygging%20omfatter%20innsats%20rettet%20mot%20hel%20befolkningsgrupper,og%20gr%C3%B8nt%20samt%20god%20tilrettelegging%20for%20fysisk%20aktivitet.](https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/rundskriv_q16_2013.pdf#:~:text=Universell%20forebygging%20omfatter%20innsats%20rettet%20mot%20hel%20befolkningsgrupper,og%20gr%C3%B8nt%20samt%20god%20tilrettelegging%20for%20fysisk%20aktivitet.)